

In memoriam Tomo Vereš OP (1930.–2002.)

Anto MIŠIĆ*

9. prosinca 2002. godine preminuo je pater Tomo Vereš, član *Reda propovjednika* (OP) i Hrvatske dominikanske provincije, pisac, prevoditelj, profesor, propovjednik, u svemu neumorni tražitelj istine koju je smatrao najjačom pokretačkom silom svekolikog ljudskog života, pa i cijelog svemira. Rođen je 24. veljače 1930. na *sjeveru Bačke*, u Subotici, gdje je stekao osnovno i srednje obrazovanje. Bačku ravnicu zamjenjuje Dubrovnikom gdje 1949. stupa u novicijat, a potom započinje studij filozofije na Dominikanskoj visokoj bogoslovnoj školi. Studij filozofije i teologije nastavlja na dominikanskom sveučilištu Le Saulchoir u blizini Pariza gdje je zaređen za svećenika 8. srpnja 1956. Na istom sveučilištu je i magistrirao godine 1958. radom *Ontološki vid problema o Božjem postojanju kod Tome Akvinskog*. Povratkom u domovinu postaje tajnikom Dominikanske visoke bogoslovne škole u Dubrovniku te predaje razne filozofske discipline. Doktorirao je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1970. tezom *Misao i praksa Karla Marxa*, koja je tiskana u dva izdanja pod naslovom *Filozofsko–teološki dijalog s Marxom* (Zagreb, 1973. i 1981.). Godine 1974. Vereš počinje predavati filozofske predmete na Filozofsko–teološkom institutu, a potom i na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu, od njegova osnutka 1989., gdje kao redoviti profesor ostaje do odlaska u mirovinu 2000. godine. Uz profesorski rad Vereš je bio aktivni član više društava u domovini i inozemstvu, poput *Hrvatskog filozofskog društva*, *Hrvatskog književnog društva sv. Ćirila i Metoda*, *Società internazionale Tomaso d'Aquino — Roma* i drugih. Objavio je gotovo 500 članaka i studija na raznim jezicima u više zemalja te sudjelovao na mnogim znanstvenim skupovima u domovini i inozemstvu. Značajan je i njegov prevoditeljski rad, osobito djela Tome Akvinskog. Za zasluge na području filozofskih i teoloških znanosti Tomo Vereš je u Dominikanskom redu (u Rimu 10. lipnja 2000.) promaknut u *učitelja svete teologije* (*magister in sacra theologia*), što je počast koju samo rijetki dobivaju.

I samo letimičan pregled naslova opširne bibliografije pokazuje da se Vereš u svom istraživačkom i spisateljskom radu najviše bavio baštinom Tome Akvinskog i Alberta Velikog te marksizmom. Svojim izvrsnim prijevodima tomističkih tekstova (osobito dvama prijevodima kratkog ali znamenitog Tomina spisa *De ente et essentia*), stručnom i jasnom obradom pojedinih tema, Vereš je suvremenim čitateljima približio tomističku i općenito skolastičku filozofiju i teologiju. U člancima i prijevodima on se ne pokazuje samo kao znalac koji je usvojio Akvinčevu siste-

* Prof. dr. sc. Anto Mišić SJ, dekan Filozofskog fakulteta Družbe Isusove, Zagreb.

matsku misao te je stručno i temeljito komentirao; on je prije svega *zaljubljenik* u mudrost svoga velikog subrata i učitelja, koji nastoji svoje oduševljenje prenijeti na čitatelje. Široj javnosti Vereš je poznatiji po svojim knjigama i člancima o Marxu i marksizmu. Istom ozbiljnošću i znanstvenom dosljednošću kao i tomizmu Vereš pristupa i proučavanju marksizma. Razlika je u tome što on nikada ne prihvaća marksizam kao *svoj*, on tek traži mogućnost dijaloga s njime. On prema marksizmu ne pokazuje oduševljenje, no ipak, svjestan povijesnih okolnosti u kojima je marksizam prerastao u opasnu ideologiju i sveprisutnu političku praksu, pokušava izgraditi dijaloško ozračje za lakši suživot. Dok se pokušavao dijaloški postaviti prema marksizmu kao filozofskom sustavu, ističući ujedno i svu njegovu misaonu diskutabilnost, potpuno je odbacivao marksizam kao ideologiju u komunističkim političkim sustavima. Govoreći o svom bavljenju marksizmom, svojim je studentima jednom kazao da mu je žao što je toliko vremena potrošio za nešto što svojom vrijednošću to ne zaslužuje. Ipak, svojim pisanjem o marksizmu u vremenu kada je svako drugačije mišljenje od *službeno-partijskog* moglo biti opasno, Vereš je odigrao važnu ulogu među hrvatskim intelektualcima koji su nastojali izgraditi što objektivniji stav o marksističkoj filozofiji i komunističkoj ideologiji.

Osim tomizmom i marksizmom Vereš se u svojim člancima i studijama rado bavio graničnim pitanjima filozofije, teologije, znanosti i svakidašnjeg života. Upravo ti članci pokazuju širinu njegove naobrazbe i trajnu istraživačku znatiželju. Tematika njegovih članaka kreće se od crtanih filmova, povijesnih rasprava o drevnom dominikanskom sveučilištu u Zadru do članaka za jednostavni i pobožni puk. No bez obzira o čemu piše Vereš uvijek pristupa ozbiljno i studiozno, izbjegava banalnost i površnost. U zborniku u čast Tome Vereša *Ljubav prema istini*, (Zagreb, 2000., str. 18) njegov prijatelj i poznavatelj p. Josip Ćurić piše: »U širokoj lepezi tema Vereš se ne gubi, nego poput Akvinca ostaje uvijek 'iskonski mislilac', tj. čovjek koji svemu prilazi iz perspektive Božanskog Praiskona. Kod toga ne zalazi ni u kakvo nabožnjaštvo, nego vazda nastoji otkriti ono — što je Toma Akvinski zvao: 'plenior sensus', puniji smisao stvarnosti, newmanovski skriven 'behind the veil'... U nadvrijednosti toga punijeg smisla nalazi se autentična zona dijaloga: u njoj se naše efemerne suprotnosti ne suprotstavljaju — nego konvergiraju, vodeći nas prema zasad nedostižnom idealu Istine.«

Nadam se da će o Tomi Verešu kao filozofu, teologu i znanstveniku biti još govora, da će netko sličnom znanstvenom akribijom proučavati i njegovu pisanu ostavštinu jer on to sigurno zaslužuje. Posveta ovog broja *Obnovljenog života* Tomi Verešu, u kojem je on također objavljivao svoje članke, znak je priznanja i zahvalnosti za dugogodišnju suradnju s Filozofsko-teološkim institutom i Filozofskim fakultetom Družbe Isusove, za primjer međuredovničke suradnje na dobrobit hrvatske mladeži, naroda i Crkve. Mi pak koji smo imali sreću biti njegovi studenti — kojima je prenosio svoja filozofsko-teološka znanja, koje je učio ljubiti i boriti se za istinu i onda kada to nije bilo lako ni ugodno, koji smo ga upoznali ne samo kao velikog prevoditelja, pisca i znanstvenika nego i kao čovjeka, redovnika i svećenika — imamo obvezu da blago koje je svojim marom prikupio ne bude beskorisno zakopano.